

โรคไข้ปวดข้อยุ่งลาย (ไข้ชิกุนกุนยา, Chikungunya fever)

โรคไข้ปวดข้อยุ่งลาย หรือ ไข้ชิกุนกุนยา (Chikungunya fever) เป็นโรคติดต่อที่เกิดจากเชื้อ Chikungunya virus ที่อยู่ใน Genus Alphavirus และ Family Togaviridae มียุ่งลายและยุ่งกันปล่องบางชนิดเป็นแมลงนำโรคในประเทศไทย พบว่า ยุงลายบ้าน (*Aedes aegypti*) และยุ่งลายสวน (*Aedes albopictus*) เป็นแมลงนำโรคที่สำคัญของโรคไข้ปวดข้อยุ่งลาย ในปี พ.ศ. 2551 (ค.ศ. 2008) พบการระบาดใหญ่ของโรคปวดข้อยุ่งลายในประเทศไทย ข้อมูลรายงานผู้ป่วยย้อนหลัง 4 ปี พบว่าปี พ.ศ. 2552 ได้รับรายงานผู้ป่วยสูงสุด 52,057 ราย อัตราป่วยเท่ากับ 82.03 ต่อประชากรแสนคน ปี พ.ศ. 2553 ได้รับรายงาน 1,565 ราย (2.46) ปี พ.ศ. 2554 รายงาน 169 ราย (0.26) และ ปี พ.ศ. 2555 รายงาน 85 ราย (0.13) ไม่มีรายงานผู้เสียชีวิตในทุกปีที่ผ่านมา แนวโน้มจำนวนผู้ป่วยลดลง

ในปี พ.ศ. 2556 (ค.ศ. 2013) สำนักระบาดวิทยา ได้รับรายงานผู้ป่วยโรคไข้ปวดข้อยุ่งลาย 126 ราย อัตราป่วยเท่ากับ 0.19 ต่อประชากรแสนคน ไม่มีรายงานผู้เสียชีวิต (รูปที่ 1) พบผู้ป่วยเพศหญิง 85 ราย เพศชาย 41 ราย อัตราส่วนเพศชายต่อเพศหญิง เท่ากับ 1 : 2.1 พบผู้ป่วยสูงสุดในกลุ่มอายุ 35 - 44 ปีมากที่สุด อัตราป่วยเท่ากับ 0.30 ต่อประชากรแสนคน รองลงมาคือ กลุ่มอายุ 25 - 34 ปี (0.25) กลุ่มอายุ 45 - 54 ปี (0.22) และกลุ่มอายุ 55 - 64 ปี (0.20) (รูปที่ 2) อาชีพรับจ้างมีสัดส่วนสูงสุดร้อยละ 34.92 รองลงมาคือ เกษตรกรรม (21.43 %) นักเรียน (11.90 %) และงานบ้าน (7.14 %) เป็นสัญชาติไทย ร้อยละ 96.80 รองลงมาคือ กัมพูชา (1.60 %) พม่า (0.80 %) และอื่นๆ (0.80 %) พบผู้ป่วยสูงสุดในเดือนสิงหาคม 24 ราย รองลงมาคือ เดือนกรกฎาคม 22 ราย กุมภาพันธ์ 14 ราย และตุลาคม 13 ราย พบต่ำสุดในเดือน มีนาคม และธันวาคม เดือนละ 2 ราย พบผู้ป่วยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล 104 ราย ร้อยละ 83.20 ในเขตเทศบาล 21 ราย (16.80%) ผู้ป่วยรับการรักษาที่โรงพยาบาลชุมชนมากที่สุด ร้อยละ 64.29 รองลงมาคือ คลินิก/โรงพยาบาลเอกชน (21.43%) โรงพยาบาลศูนย์/โรงพยาบาลทั่วไป (11.90%) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (3.17%) ผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาเป็นผู้ป่วยนอก

ร้อยละ 67.46 และผู้ป่วยใน ร้อยละ 32.54 พบมากในภาคใต้และภาคกลางตอนล่าง จังหวัดที่มีอัตราป่วยสูงสุด 10 อันดับแรก คือ ภูเก็ต อัตราป่วยเท่ากับ 4.65 ต่อประชากรแสนคน รองลงมาคือ ระยอง (4.27) ตรัง (3.31) อำนาจเจริญ (3.21) กระบี่ (2.23) ระนอง (1.12) พัทลุง (0.97) สุราษฎร์ธานี (0.88) นครศรีธรรมราช (0.52) และ ประจวบคีรีขันธ์ (0.39) (รูปที่ 3, 4)

สำนักระบาดวิทยาได้รับรายงานการระบาดของโรคไข้ปวดข้อยุ่งลาย 1 เหตุการณ์ ที่อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี โดยพบผู้ป่วย 30 ราย ไม่มีรายงานผู้ป่วยเสียชีวิต ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการยืนยันให้ผลบวกต่อ Chikungunya virus IgM 6 ตัวอย่าง และในจำนวนนี้ให้ผลบวกต่อ Chikungunya virus PCR 1 ราย รวมทั้งเก็บตัวอย่างยุ่งลายบ้านและยุ่งรำคาญบริเวณบ้านและในบ้านผู้ป่วย 8 หลังคาเรือน ส่งตรวจ ณ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สาธารณสุข กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ (โครงการวิจัยโรคชิกุนกุนยา) ด้วยวิธี PCR พบว่า ยุงลายบ้าน (*Aedes aegypti*) จำนวน 55 ตัว ให้ผลบวกต่อ Chikungunya virus ทุกตัว และให้ผลลบต่อ Dengue virus ทุกตัวเช่นเดียวกัน

ข้อมูลทางห้องปฏิบัติการโดยกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์

ปี พ.ศ. 2556 สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สาธารณสุข กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ได้รับตัวอย่างเลือดเพื่อตรวจยืนยันการติดเชื้อไวรัสชิกุนกุนยาในผู้ป่วย 145 ราย ให้ผลบวก 18 ราย ร้อยละ 12.4 โดยจำแนกเป็นให้ผลบวกต่อวิธี RT-PCR 10 ตัวอย่าง จากเลือด 46 ตัวอย่าง ร้อยละ 21.74 และให้ผลบวกต่อวิธี ELISA (P:N ratio) 8 ตัวอย่างจากเลือด 135 ตัวอย่าง ร้อยละ 5.92

สรุป ปี พ.ศ. 2556 โรคไข้ปวดข้อยุ่งลาย มีแนวโน้มสูงกว่าปี พ.ศ. 2555 เล็กน้อย พบผู้ป่วยเพศหญิงมากกว่าเพศชาย 1 เท่า กลุ่มอายุ 35 - 44 ปี มีอัตราป่วยสูงสุด พบผู้ป่วยส่วนใหญ่ในภาคใต้ อาชีพรับจ้างมีอัตราป่วยสูงสุด ผู้ป่วยส่วนใหญ่รักษาที่โรงพยาบาลชุมชน และคลินิกหรือโรงพยาบาลเอกชน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สาธารณสุข กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ที่ให้การสนับสนุนผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการโรคไข้ปวดข้อยุ่งลาย

ผู้เรียบเรียง

พวงทิพย์ รัตนะรัต

บรรณาธิการวิชาการ

นพ.โรม บัวทอง

Fig.1 Reported Cases of Chikungunya by Month, Thailand, 2009 - 2013

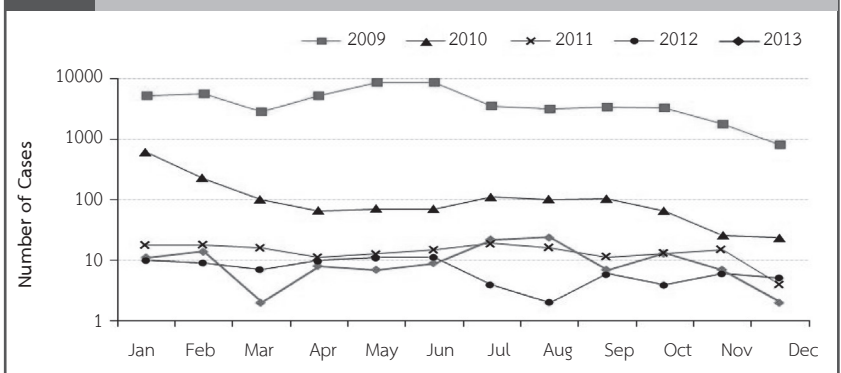

Fig.2 Reported Cases of Chikungunya per 100,000 Population, Thailand, 2013

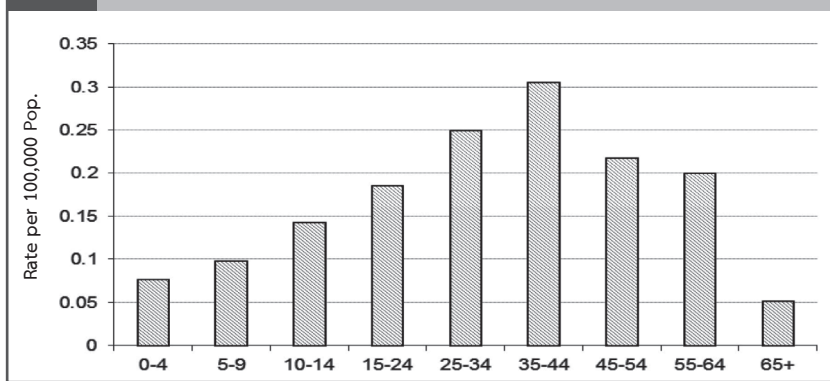

Fig.3 Reported Cases of Chikungunya per 100,000 Population by Region, Thailand, 2009 - 2013

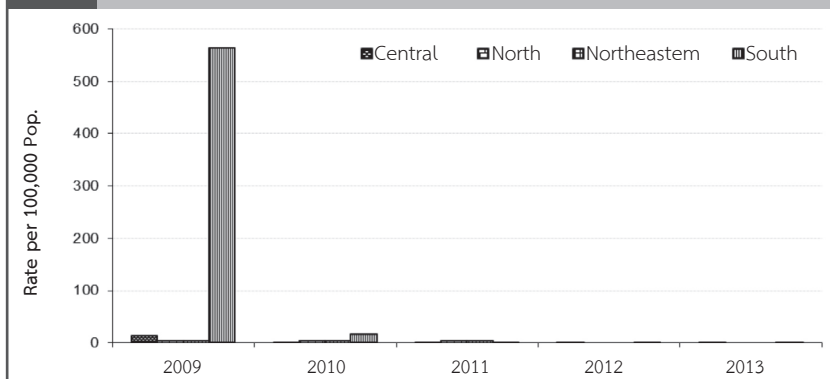

Fig.4 Reported Cases of Chikungunya fever per 100,000 Population by Province, Thailand, 2013

